

*Історія*  
*с. Поляни*

В давні часи на території сучасного села Поляни росли ліси та чагарники. З усіх сторін північної і південної, західної і східної була, болотиста, майже непрохідна місцевість. Перші жителі на території сучасного села появлялися тоді, коли на Русі майже 200 років існувало монголо-татарське іго.

До монголо-татарського іга люди жили на території сучасного Березнівського району по берегах річки Случ. Під час монголо-татарського нападу жителі втікали в ліси, де шукали надійний захист. Поляна була надійним захистом від ворожої навали, Земля, яку займала поляна була родюча, легко піддавалась обробітку.

Перші поселенці на поляні займалися скотарством, полюванням та землеробством. Кількість поселенців з кожним роком зростала, виникала необхідність розширяти земельну площу. Для цього необхідно було викорчовувати та спалювати ліс. Такі площі більш підходили з південної сторони. Поступово поляна перетворилась на велику земельну площу, виникає село.

Село Поляни дістало свою назву від Полян /поле/ - слов'янського племені, яке займало гірничий берег Дніпра і прилеглого на північному заході до Древлянської землі по Тетершеву. На заході до Погориня до південного розселення Дреговичів, на південному заході по середній течії Бугу до Тиверчів, а на півдні до уличів, а по тім проникли до Карпат і за Дніпро за переказом старожилів, село Поляни тепер знаходиться у третьому місці.

З XIV ст. встановлюються зв'язки м. Степаня з м. Андріїв (Березне) на р. Случ. Ці два міста сполучав шлях, який проходив біля села, став його центральною вулицею. До XVII ст. с.Поляни належало до володінь Семаликів. У XVII ст. Поляни стало власністю корецького старшини Даниловича, в XIX ст. Корженівських, пізніше, аж до встановлення Радянської влади на західноукраїнських землях - пану Емануїлу Малинському. З метою виховання покірливості селян своєму панові, твердячи, що влада панів дана від Бога, проповідуючи і малюючи хороше

загробне життя в неіснуючому потойбічному світі, пан Михайло Корженівський за свої кошти побудував у 1842 році церкву. Крім того, пан щедро нагородив церкву землею: ріллі - 30 десятин, сінокосу - 10 десятин, лісу - 16 десятин, побудував для священника і псалмщика безплатно житлові будинки та господарчі будівлі.

Як зазначає Н.І. Тодоревич, що школи на 1889 рік у с. Поляни не було, хоч дворів на той час було 265.

Пан Малинський у другій половині ХІХ ст. на території села застосував фільварок, сам проживав в с. Зурно. Фільварку належала краща земля в с. Поляни та частина землі в с. Бронне. За даними на 1924 рік в с. Поляни поміщики Ганна і Емануїл Малинські володіли 206-ма десятинами ріллі, 27.964 1/2 десятинами лісу, 55 1/8 десятин луку, мали 19 постійних робітників. Визначних подій в минулому селі не було, бо ні в яких історичних документах не вказано. Під час національно визвольної війни українського народу проти польської шляхти визначних подій на території села не відбувалось, але коли ранньою весною 1848 року в с. Богуші та с. Вітковичах формувалися повстанські загони, то немає сумніву, що учасниками тих загонів були і жителі с. Поляни.

В 1793 році Березнівщина в тому числі с. Поляни, як і більша частина Правобережної України відійшла після поділу Польщі до Російської держави. Тяжкий гніт терпіли жителі села за часів панської неволі. Населення відробляло панщину і оброк. Чотири дні на тиждень працювали панові.

Матеріальні умови життя населення були дуже погані. Житлові будинки були дуже бідні і примітивні, через сіни стояла худоба, а в більшості люди жили разом з худобою. Населення носило одяг свого виробу, взуттям служила кора лози, липи та в'яза. Вікна були дуже малі, ледве пробивалося про них світло. Підлога в хаті була відсутня. Школа в селі з'явилась на початку ХХ ст., мала назву церковно-приходська. В школі навчалось до 50 учнів. В це число входили учні сіл Бронне та Орлівка.

Навчання проводилось на російській мові. Жителі не знали ніякої медичної допомоги, тому була велика смертність, особливо дітей.

Перша світова війна, яка точилась з 1914 року, вплинула на розвиток господарства в країні, а особливо в західних областях, так як через село проходила бойова лінія /Чорторійськ і Кояжив 70 км./. Переходи і зупинки військ були причиною природних збитків як селянських так і поміщицьких господарств.

Полянський маєток в с. Поляни в основному базувався на розведенні риби, від якої щорічно отримував прибуток 2.500 крб. в рік, втрачав своє значення маєток /руйнувалися греблі, ремонт не проводився/. В основному в маєтку вирощували картоплю для Зурнівського винокурного заводу, який виготовляв за рік 26.000 відер спирту, за ціну 2.500 крб. Завод з початку воєнних дій був закритий. З приводу цього пан Малинський доповідав Ровенській земельній Управі в 1917 році. "С запрещением продажи спирта три наших усадеб, находящиеся при селах Поляны, Кидзя /село/ и Балашовка, снимаются монопольных помещений, остались пустыми, лишая в свою очередь моих доверителей орендной платы в 450 рублей в год! На основании вышеизложенного покорнейше прошу Ровенскую Земскую Управу, приняв во внимание указанной мною обстоятельства, не взыскивать с моих доверителей причитающийся с них налогов за 1915 и 1916 годы". Звістку про Жовтневу революцію принесли фронтовики Сава Січкарь, Марковець Хома, Якимчук Пилип. У 1918 році жителі села Поляни та Бронне під впливом фронтовиків Сави Січкаря, Хоми Марковця, розгромили панський фільварок, розділили між собою худобу, сільськогосподарський реманент. Окремі жителі села активну участь приймали у громадянській війні в боротьбі з ворогами нашої країни. До них слід віднести Якимчука П.С., Ількевича О.А., Майструка Н.Я.. В липні місяці 1919 року було виділено колегією земельного відділу революційного комітету Ровенського повіту з державного фонду Ровенського повіту для організації господарства в с.

Поляни /мається фільварок панської/ 110 десятин, в число яких входили рибні ставки, садиба і город.

Тяжкий національний гніт переносила Західна Україна, в тому числі жителі с. Поляни за 20 років панування польської Польщі. Техніка обробітку землі в с. Поляни була надзвичайно відстала. Так основними сільськогосподарськими знаряддями були дегрев'яні плуги і борони, рала та сохи. Сівба проводилась вручну, жнива - серпом і косою, а молотьба - ціпом. Найбільш яскравою формою напівкріпосницької експлуатації закабаленого селянина була так звана система відробітків. Селяни змушені на рік привезти безкоштовно 12 підвід дров, в гарячу пору жнив - косити 12 днів. Більшість селян-бідняків голодували вже з другої половини зими. Цукор вживали лише у великі свята, навіть додержувалися економії на сіль, бо вона була дуже дорога річ. Жінки переносили вогонь з хати до хати в залізних горнятках, а в окремих випадках кожного сірника розділяли на дві або на 4 частини. Гас та лампа поважається на селі, як багатство. Хата освітлювалась лучиною. Польська сесія 10 липня 1919 року прийняла проект "аграрної реформи". Наївним польським урядом ілюзії про те, що бідняки і середняки внаслідок реформи зможуть придбати землю, сприяли ще більшому розоренню трудящого селянства, тому що воно влазило в борги і йшло в кабалу аби лише купити землю. Про ті наслідки, до яких привела бідняцькі і середняцькі верстви селянства так звана «аграрна реформа», селяни с. Поляни писали в польський сейм.

В 1924 році Польський рольничий банк закупив кільканадцять тисяч гектарів землі з лісом у пана Малинського в с. Поляни Костопільського повіту тої землі в згаданий банк тепер паруслює. Банк оголосив, що земля буде парусльована по ціні 60 злот за гектар з гори, а решта землі розкладається на рати 36 літ. Скільки мало бути тої решти ніхто не знав і тепер не знає, бо з кожним роком рати на рахунок викупу землі збільшується і лягають важким каменем на плечі селян. На такі банкові "кleshні" селяни кинулись мов метелики на вогонь в нічну пору;

порадували свої мізерні господарства, віддали ті гроші банкові на задаток, а рати думали виплачувати прибутками з тієї землі, що їм "параслював" банк. На ділі вийшло зовсім Інакше. Кожний певний господар на банківій "парусляцї" дістав 1/3 землі, а 2/3 землі під пеньками і густими кущами, яку треба розробляти, щоб покрити всі платні. Тут, однак, що раз більше зростаючи безробіття стає їм на перешкодї і парусляти тепер залучають в платні рати за декілька років. Це змушує деяких паруслянтів відцуратися своїх участків і задатків і йти світ за очі. Ось таку користь має дрібне селянство із парусляцїї. Ми не лише нічого не досягнули, але ще й свого позбулися.

В с. Поляни за часів панської Польщі існувала утраквістична школа, але дітей навчали тільки на польській мові. Для української мови визначено було один день на тиждень. Навчанням було охоплено не більше 40% дітей. Дітей переконували, що він ідентичний з терміном "хлоп", "кабан", "бидло" і т.д. В селі була відсутня всяка медична допомога трудящим. Газета "Робітник" на початку 1938 року писала: "На селі ніхто не лікується. Селяни за бідністю не мають змоги звертатися до лікаря, тим більш, що лікар завжди буває так, що мешкає далеко від села, до того, селяни не упевнені що лікар прийде до хворого, а потім немає грошей на придбання ліків. Такий стан медичного лікування заставляє селянина шукати порятунку в молитвах, бо за один лише огляд хворого лікар вимагав великі гроші."

Отже, трудящі Західної України і в тому числі жителі с. Поляни не могли знести соціальне і національне поневолення. Погляд трудящих села був звернений на схід до Великого Радянського Союзу, в якому всі бачили єдину силу, здатну врятувати їх від соціального і національного поневолення.

17 вересня 1939 року над західно-українськими землями досягла зоря свободи.

19 вересня с. Поляни було звільнено Червоною Армією, жителі з хлібом і сіллю вітали радянських бійців, що прийшли їм на допомогу.

В перші дні визволення були створені органи Радянської влади. Першим головою сільської ради був обраний Заєць Аркадій Філімонович, заступником голови було обрано Якимчука Івана Григоровича.

Було націоналізовано панську церковну землю. Націоналізація панської та церковної землі виглядала так:

В склад земельної комісії увійшли Заєць Х.А., Якимчук І.Г., Нісінець С.А. З осені 1939 по 1941 рік в селі Поляни сталися зміни в культурному відношенні населення, покращився його добробут, майже всі діти шкільного віку були охоплені школою.

В школі залунала рідна українська мова. В селі було створено хату-читальню, промтоварний магазин, де існували тверді державні ціни. Люди почали краще одягатися, весело проводити своє дозвілля. Більшість дорослого населення було охоплено школою.

В лютому 1941 року на базі панського фільварку було створено колгосп, який мав назву ім. Будьонного. В колгоспі нараховувалось 344 га землі та 20 пар тяглової сили.

В колгоспі нараховувалось до 40 господарів, серед них колишні наймити пана Малинського: Потєєв Кирило, Миронець Дмитро М., Заєць Аркадій Ф., Якимчук Іван, Дзюбак Іван Е, Нісінець Сидір А.,

Першим головою колгоспу був обраний Заєць А.Ф., бухгалтером - Якимчук Іван Г. Зразу з перших днів було видно перевагу колективного господарства над дрібним одноосібним господарством.

Вступ селян в колгосп продовжувався. Світле, щасливе життя було перервано гітлерівською навалою.

6 липня 1941 року село було окуповано німцями. На базі колгоспу німці створили державний німецький фільварок, з площею 11 га, поміщиком став - майор. Цей майор забрав у селян худобу, весь сільськогосподарський реманент, а колгоспників перетворив в безправних наймитів найгірших часів феодалізму. Він знущався над ними, садовив у льохи, продавав у німецьке рабство. Партизани під керівництвом Хочеткова вирішили провчити цього павука-копа. Було вирішено знищити гітле-

рівське гніздо. Розправившись з охороною підійшли до опричного будинку і запропонували майорові здатися, склавши зброю. Він почав стріляти з вікна, було кинута гранати. Вибухом майор і його фрау були убиті. Будинок загорівся, партизани кинулись до хлівів і почали виводити коней, корів, виганяти табун свиней, отару овець за ворота маєтку. Побачивши пожежу прибігли люди. Вони стали розбирати свою худобу. Німці вже більше не відбудовували маєтку.

Хатка-читальня була зруйнована, з 520 дворів було зруйновано німецькими та українськими буржуазними націоналістами 134 двори. Залучено німцями до 12 чоловік, забрано на каторжні роботи 115 чоловік. Крім того, що селяни платили великі податки, їх частину грабували каральні загони, які приїжджали з м. Березно. Населення терпіло утиски в українських буржуазних націоналістів. Біля 30 чол. було замордовано ними за те, що вони співчували радянській владі. Окремі жителі села тримали зв'язок з партизанським загonom Медведєва. Це такі, як Радько Омелько Корнійович, Онищук Дмитро Корнійович, Якимчук Григорій Іванович /в них були явочні квартири/. Радько Омелько Корнійович та Онищук Дмитро Кирилович були по звірські замордовані від рук буржуазних націоналістів.

Село Поляни було визволено Радянською Армією 9 січня 1944 року. Більшість жителів села вступили в ряди Радянської Армії для боротьби проти фашистських загарбників. Після визволення з під німецького гніту, населення допомогло фронту продуктами харчування, заготовляло сухарі та ін.

У післявоєнний час волею Радянського уряду Комуністичної партії зовсім змінило своє обличчя с. Поляни. За після воєнний період побудовано в селі 160 житлових будинків, село та колгоспні будівлі електрифіковані. Електростанція побудована в 1960 році.

В даний час проводяться електромонтажні роботи. Вже працює в селі Добротворська станція. В селі працюють середня та початкова школи, в яких навчаються до 495 учнів. Крім того працює заочна школа. За роки



Радянської влади в селі одержали вищу та середню спеціальну освіту. В селі працює Будинок культури та бібліотека. Книг в бібліотеці 8400, читачів 1115.

В селі працює медичний та фельдшерсько-акушерський пункт, які побудовані в 1959 році. Велику роль в селі відіграє партійна організація, яка була створена в 1952 році. Ініціатором створення, партійної організації в колгоспі були комуністи Романюк В.І., Веденєєв А., Евтухов М.С.,. Першим секретарем партійної організації колгоспу ім. Котовського був обраний Евтухов М.С. Комсомольська організація в селі була створена в 1954 році. За рішенням бюро райкому комсомолу від 5.01.54 року. Першим секретарем комсомольської організації колгоспу ім. Котовського було обрано Фещук М.

Профспілкова організація в селі була створена в 1954 році при Полянській восьмирічній школі вчителькою Ковальчук Євдокимією Кирилівною.

За колгоспом ім. Котовського закріплено 2812 га землі, в т.ч. 1200 орної. Виробничий напрям - зерно-льонарський з розвинутим м'ясомолочним тваринництвом та рільництвом. Допоміжні підприємства - млин та пилорама. П'ять колгоспників відзначені урядовими нагородами в т. числі бригадир М.А. Шнайдер - орденом Трудового Червоного Прапора. 60 чоловік нагороджено Ленінською ювілейною медаллю.

Набагато піднісся матеріальний та культурний рівень трудящих села. Раз і назавжди в селі зникли домотканний одяг та личаки. Замість в'язів люди розводять сади. В кожній хаті є радіо, електрика/телевізор. В селі працює три торгові магазини, в яких є товари першої необхідності. В селі працює майстерня побутового обслуговування, постійна стаціонарна кіноустановка, де кінофільми демонструються кожного дня.